

AGNIESZKA FOLGA

Biblioteka Główna | Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie

Rola Oddziału Informacji Naukowej Biblioteki Głównej we wspieraniu procesów naukowo-dydaktycznych Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie

STRESZCZENIE:

W artykule przedstawiono działalność Oddziału Informacji Naukowej Biblioteki Głównej Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Narodowej (OIN) w latach 2018–2021. Zaprezentowano główne zadania pracowników OIN z uwzględnieniem podziału na działalność dydaktyczną, naukową, organizacyjną i promocyjną. Podkreślono znaczenie prac związanych z rejestracją dorobku naukowego pracowników i doktorantów Uczelni w bazach lokalnych oraz Polskiej Bibliografii Naukowej, a także rolę pracy zespołowej w realizacji podejmowanych projektów.

SŁOWA KLUCZOWE:

biblioteka akademicka, Oddział Informacji Naukowej, praca zespołowa, promocja biblioteki.

Wstęp

Celem niniejszego artykułu jest zaprezentowanie działalności Oddziału Informacji Naukowej Biblioteki Głównej Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Narodowej (OIN) na przestrzeni trzech ostatnich lat, tj. 2018–2021. W OIN zatrudnionych jest sześciu bibliotekarzy, a zespół w obecnym składzie: Marzena Błach, Bartłomiej Duda, Agnieszka Folga, Joanna Kołakowska, Piotr Milc, dr Elżbieta Twardy, pracuje od 1 marca 2018 roku. Wówczas do Oddziału dołączył nowy pracownik przeniesiony z Oddziału Udostępniania Zbiorów (Marzena Błach). Miesiąc wcześniej po przejściu na emeryturę ówczesnego kierownika, Anny Sobol, funkcję tę objęła Agnieszka Folga.

Upowszechnianie i pomnażanie osiągnięć nauki i kultury, także poprzez gromadzenie i udostępnianie zbiorów bibliotecznych, informacyjnych i archi-

walnych¹, jest jednym z podstawowych zadań uczelni określonym przez *Ustawę z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* w art. 11.1. Powyższe działania realizowane są przez system biblioteczno-informacyjny, którego podstawę stanowi biblioteka² (art. 49, ustęp 2). Biblioteki naukowe służą potrzebom nauki i kształcenia, zapewniając dostęp do materiałów bibliecznych i zasobów informacyjnych niezbędnych do prowadzenia prac naukowo-badawczych oraz zawierających wyniki badań naukowych³. Ponadto prowadzą działalność naukowo-badawczą w zakresie bibliotekoznawstwa i dziedzin pokrewnych, a także w zakresie obsługiwanych przez nie dziedzin nauki⁴.

System biblioteczno-informacyjny Uniwersytetu Pedagogicznego, w skład którego wchodzi Biblioteka Główna oraz biblioteki jednostek organizacyjnych, realizuje zadania naukowe, dydaktyczne i usługowe. Tym samym w sposób profesjonalny wspiera procesy naukowo-badawcze oraz edukacyjne realizowane na Uniwersytecie Pedagogicznym. Zapewnia użytkownikom dostęp do księgozbioru ogólnego oraz specjalistycznych publikacji z zakresu poszczególnych dyscyplin naukowych. Oferuje dostęp do krajowych i światowych zasobów wiedzy w postaci baz danych. Wzmacnia kompetencje informacyjne użytkowników, podejmuje działania promujące naukę, a także współpracuje z instytucjami kultury, pozyskując coraz szersze grono czytelników. Powyższe działania realizowane są zgodnie z misją oraz strategią rozwoju biblioteki.

OIN jako jedna z agend w strukturze Biblioteki Głównej obsługuje kadre naukową oraz studentów uczelni. Do zadań Oddziału należy dokumentowanie dorobku naukowego pracowników i doktorantów UP oraz współpraca z nimi w tym zakresie. Współuczestniczy on także w kształceniu studentów poprzez organizowanie i prowadzenie szkoleń z zakresu techniki korzystania z biblioteki oraz efektywnego wykorzystania źródeł informacji. Świadczy usługi informacyjne na rzecz użytkowników przez udostępnianie zbiorów OIN, promowanie księgozbioru bibliotecznego i oferty systemu biblioteczno-informacyjnego. Redaguje stronę www biblioteki, zamieszczając informacje dotyczące bieżącej działalności jednostki oraz materiały merytoryczne i instruktażowe przydatne w pracy naukowej, a także w realizacji programów studiów.

Do obowiązków każdego pracownika OIN należy m.in. obsługa informacyjna użytkowników, prowadzenie lekcji bibliecznych dla studentów pierwszych lat oraz szkoleń dla grup seminaryjnych z zakresu korzystania z zasobów informa-

1 *Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce*, Dz. U. 2018, poz. 1668, <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20180001668/T/D20181668L.pdf> [dostęp: 2021-11-17].

2 Tamże.

3 *Ustawa z dnia 27 czerwca 1997 o bibliotekach*. Dz. U. 1997, Nr 85, poz. 539, <http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19970850539/O/D19970539.pdf> [dostęp: 2021-11-17].

4 Tamże.

cyjnych. Do podstawowych zadań należy również instruowanie pracowników, w jaki sposób dokonać analizy dorobku naukowego oraz udzielanie wskazówek dotyczących procesu wydawniczego publikacji. Bibliotekarze sporządzają i wprowadzają opisy bibliograficzne w bazie Bibliografia Pracowników i Doktorantów Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, w module Dorobek Naukowy systemu Uczelnia.XP oraz w Polskiej Bibliografii Naukowej. Sprawują także opiekę nad praktykantami przebywającymi w Oddziale. Dodatkowo w OIN tworzona jest kolekcja Dokumentów Życia Społecznego, koordynowane są prace związane z funkcjonowaniem Muzeum Podręcznika, a także realizowane zamówienia zagraniczne w ramach Wypożyczalni Międzybibliotecznej. Jeden z pracowników Oddziału jest również odpowiedzialny za prowadzenie profili instytucji w mediach społecznościowych.

Pracownicy Oddziału nie tylko wykonują podstawowe zadania, wynikające z zakresu obowiązków, ale też bardzo często włączają się do współpracy przy organizacji różnych projektów realizowanych w Bibliotece Głównej. Niejednokrotnie sami podejmują inicjatywę i są pomysłodawcami wielu ciekawych przedsięwzięć, które wpływają na budowanie korzystnego wizerunku biblioteki, a także przełamują stereotyp zawodu bibliotekarza. Nierzadko zespół otrzymuje zadania, które mają na celu wesprzeć inne jednostki Uczelni. Realizacja wszystkich tych zadań jest możliwa dzięki temu, że bibliotekarze pracujący w OIN to osoby o wysokich kompetencjach zawodowych, zaangażowane w pracę i w pełni odpowiedzialne za wykonywane zadania. Potrafią pracować pod presją czasu, wykonują swoje obowiązki z należytą starannością, pamiętając o tym, że ich praca wpływa na wynik całej organizacji.

Szerokie spektrum działań OIN wymaga od bibliotekarzy ciągłego dokształcania, zdobywania nowej wiedzy, a także uzupełniania i doskonalenia umiejętności. Zmiany, jakie zachodzą we współczesnym świecie, także w bibliotekach, wymagają od nich ciągłego podnoszenia kwalifikacji. Pracownicy chętnie uczestniczą w szkoleniach, poszerzając tym samym zakres swoich kompetencji. W związku z wielozadaniowością niezbędne są im między innymi takie kwalifikacje, jak fachowość w wyszukiwaniu informacji o charakterze naukowym, umiejętność oceniania i przetwarzania jej, a także sprawność pracy w otoczeniu nowych technologii. Pracownik OIN powinien cechować się dokładnością, rzetelnością, elastycznością, odpowiedzialnością, cierpliwością oraz samodzielnością. Przydatne są również: kreatywność, odporność na stres, chęć do działania, otwartość na nowe wyzwania oraz umiejętność organizacji pracy.

Działalność dydaktyczna

Działalność dydaktyczna jest istotnym elementem pracy OIN. Jest ona realizowana między innymi poprzez prowadzenie obowiązkowych szkoleń bibliotecznych dla

studentów pierwszego roku. Celem zajęć jest zapoznanie studentów rozpoczynających naukę z ofertą i zasadami funkcjonowania systemu biblioteczno-informacyjnego Uniwersytetu Pedagogicznego oraz przygotowanie ich do korzystania ze zbiorów, a także wykształcenie umiejętności efektywnego wyszukiwania informacji i literatury naukowej. Szkolenia biblioteczne dla studentów studiów stacjonarnych prowadzone są w formie *blended learningu*, a dla studentów studiów niestacjonarnych wyłącznie w formie *e-learningu*. W roku akademickim 2019/2020 zostały wprowadzone zmiany mające na celu dostosowanie treści szkolenia do potrzeb studentów studiów pierwszego i drugiego stopnia. Tematyka szkoleń dla studentów studiów uzupełniających magisterskich została poszerzona o zagadnienia z zakresu źródeł informacji naukowej i metod ich przeszukiwania.

Wybuch pandemii COVID-19 w 2020 roku spowodował wprowadzenie wielu ograniczeń, wpłynął także na zmianę dotychczasowej formy szkoleń, które w roku akademickim 2020/2021 odbywały się w formie zdalnej. Podstawą użytkowania zaliczenia była obecność na zajęciach (MS Teams) z zakresu wyszukiwania informacji w bazach danych i katalogach bibliotecznych oraz poprawne rozwiązanie testu na Platformie Moodle. Zmieniono również organizację zajęć, rezygnując ze „sztywnego” harmonogramu na rzecz elektronicznych zapisów, dających studentom możliwość wyboru dogodnego dla nich terminu. Tematyka oraz sposób prowadzenia zajęć w nowych warunkach zostały szczegółowo omówione w artykule przygotowanym przez pracowników OIN⁵.

OIN oferuje również szkolenia dla grup seminaryjnych w zakresie korzystania z elektronicznych źródeł informacji oraz sporządzania bibliografii i przypisów. Celem zajęć jest zapoznanie słuchaczy z zasobami wiedzy na określony temat, a także poszerzenie umiejętności wyszukiwania informacji w katalogach bibliotecznych i bazach danych. Prezentowane są także wybrane źródła drukowane oraz oferta Wypożyczalni Międzybibliotecznej. Omówieniu zasad tworzenia zapytań informacyjnych towarzyszy prezentacja wyszukiwania danych w konkretnych bazach. Szczegółowe zagadnienia każdorazowo ustalane są z wykładowcą zamawiającym szkolenie.

Ponadto w ramach działalności dydaktycznej bibliotekarze sprawują opiekę na praktykantami przebywającymi w Oddziale. Są to głównie studenci kierunku zarządzanie informacją i publikowanie cyfrowe, a także zagraniczni goście, biorący udział w programie Erasmus+. Dodatkowo bibliotekarze dyplomowani prowadzą zajęcia dla studentów z zakresu bibliotekoznawstwa i informacji naukowej, a także nauk pokrewnych.

5 M. Błach, B. Duda, A. Folga, J. Kołakowska, P. Milc, E. Twardy, *Szkolenia dla studentów Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie w czasie trwania pandemii w roku akademickim 2020/2021*, „Biblioteka i Edukacja”, 2021, nr 18, s. 29–37, <http://www.bg.up.krakow.pl/newbie/index.php/bie/article/view/2299565X.18.3> [dostęp: 2021-11-17].

W Bibliotece Głównej raz w miesiącu organizowane są seminaria dla bibliotekarzy. W latach 2018-2021 pracownicy OIN prowadzili trzy takie spotkania: „Prowansja – reminiscencje ze stażu w ramach programu Erasmus”, „Media społecznościowe, jak budować i dbać o wizerunek” oraz „Jedziemy na wakacje, jak przygotować własnego smartfona”. Ponadto dwa razy w roku, w semestrze zimowym i letnim, Oddział organizuje szkolenie informacyjne w języku angielskim dla studentów programu Erasmus.

Bazy danych

W OIN powstają trzy bazy danych: „Eduktor”, „Katalog prac doktorskich” oraz „Bibliografia Publikacji Pracowników i Doktoratów Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie”. Wszystkie tworzone są w oparciu o oprogramowanie Expertus firmy Splendor. „Katalog prac doktorskich” zawiera 1 573 rekordy⁶, a „Bibliografia Publikacji Pracowników i Doktoratów...” 49 431 opisów⁷.

Baza „Eduktor” jest ogólnodostępną, naukową, multidziedzinową bazą danych Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie. Tworzona jest w oparciu o zbiory własne Biblioteki Głównej, a swoim zakresem tematycznym obejmuje: pedagogikę, psychologię, socjologię, metodykę poszczególnych przedmiotów, pracę socjalną, literaturoznawstwo, filozofię, bibliotekoznawstwo, bezpieczeństwo państwa oraz prawo. Początki bazy związane są z tworzoną w OIN od 1967 roku kartoteką zagadnieniową. Jej kontynuacja w postaci bazy „Eduktor” dostępna jest online od 2001 r. Stanowi warsztat pracy naukowej studentów i pracowników naukowych uczelni oraz innych instytucji nauki i kultury. Obecnie zawiera ona 78 831 rekordów⁸ – opisów bibliograficznych monografii, rozdziałów z monografii, artykułów i recenzji z czasopism, z których każdy opatrzony jest hasłami przedmiotowymi, ułatwiającymi wyszukiwanie informacji na określony temat.

Jednym z ważniejszych zadań OIN jest rejestrowanie publikacji pracowników uczelni w „Bibliografii Pracowników i Doktorantów Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie” (BPPiD), w module Dorobek Naukowy systemu Uczelnia.XP (DN) oraz w Polskiej Bibliografii Naukowej (PBN). Powyższe działania określa *Zarządzenie nr RN.Z.0211.1.2021 Prorektora ds. Nauki Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie z dnia 20 maja 2021 roku w sprawie trybu rejestracji publikacji nauczycieli akademickich i doktorantów Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie.*

Pracownicy i doktoranci Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie zobowiązani są do bieżącego i systematycznego dostarczania swoich publikacji nauko-

6 Stan na 1 marca 2021 r.

7 Stan na 1 marca 2021 r.

8 Stan na 1 marca 2021 r.

wych do Oddziału Informacji Naukowej Biblioteki Głównej celem ich rejestracji. Zgłoszenia publikacji należy kierować do pracowników OIN odpowiedzialnych za poszczególne dyscypliny naukowe. Publikacje wprowadzane są wyłącznie z autopsji i należy je zgłaszać drogą elektroniczną, przesyłając linki lub aktywne nry DOI na adres mailowy osoby odpowiedzialnej za daną dyscyplinę. Jeśli tekst nie ma wersji elektronicznej, należy przesłać plik PDF, zdjęcia lub skany. Istnieje również możliwość zgłoszenia publikacji bezpośrednio w Oddziale Informacji Naukowej. Nie należy zgłaszać publikacji planowanych do wydania, będących w druku, a także drukowanych materiałów przeznaczonych do użytku wewnętrznego. Pracownicy OIN, wprowadzając publikacje, przydzielają punkty zgodnie z aktualnym rozporządzeniem Ministra Edukacji i Nauki. W przypadku pojawienia się wątpliwości dotyczących punktacji za osiągnięcie naukowe decyzję ostateczną podejmuje Przewodniczący Rady Dyscypliny lub Pełnomocnik Rektora ds. Rozwoju Dyscypliny. Pracownik jest zobowiązany zgłaszać publikacje w terminie nieprzekraczającym trzydziestu dni od daty powstania osiągnięcia⁹.

Wypracowanie powyższej ścieżki zajęło kilka lat, a koncepcja prac dokumentujących dorobek naukowy była kilkakrotnie zmieniana. Baza BPPiD rejestruje publikacje od 2001 r. i jest kontynuacją 7-tomowej bibliografii drukowanej. Według założeń osób wdrażających nowy program BPPiD powinna zostać zamknięta w marcu 2018 r. wraz z uruchomieniem modułu Dorobek Naukowy systemu Uczelnia.XP, jednak harmonogram prac w DN zmieniał się wielokrotnie, co było związane z problemami technicznymi, jakie napotkano podczas dostosowywania produktu do potrzeb uczelni. W związku z tym BPPiD była uzupełniana na bieżąco, stając się swoistym buforem bezpieczeństwa, zapleczem gromadzącym dane niezbędne do przeprowadzenia ewaluacji podmiotu naukowego. Formalnie żaden dokument prawny nie obowiązywał pracowników OIN do jej prowadzenia, była to więc praca dodatkowa, inicjatywa podjęta z myślą o dobru Alma Mater. Powyższe działania były wspierane przez Prorektora ds. Nauki oraz Dyрекcję Biblioteki i w dłuższej perspektywie czasowej okazały się zasadne, gdyż BPPiD stanowi najbardziej wiarygodne źródło informacji na temat publikacji pracowników Uniwersytetu Pedagogicznego.

Zarządzenie Nr RN/Z/02.01-2/2018 Prorektora ds. Nauki Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie z dnia 29 czerwca 2018 r. w sprawie: dokumentowania publikacji pracowników i doktorantów Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie oraz przekazywania informacji o nich do Modułu Sprawozdawczego Polskiej Bibliografii Naukowej

⁹ *Zarządzenie nr RN.Z.0211.1.2021 Prorektora ds. Nauki Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie z dnia 20 maja 2021 roku w sprawie trybu rejestracji publikacji nauczycieli akademickich i doktorantów Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie.*

określało zasady wprowadzania danych o publikacjach naukowych afiliowanych do poszczególnych wydziałów do modułu Dorobek Naukowy (system Uczelnia.XP) oraz Polskiej Bibliografii Naukowej (system POL-on). Zobowiązywało pracowników i doktorantów uczelni do systematycznego uzupełniania danych w systemie. Dokumentowanie publikacji odbywało się zgodnie z obejmującą kilka etapów procedurą. Najpierw pracownik naukowy wprowadzał samodzielnie opis publikacji do bazy i wysyłał do zatwierdzenia przez importera publikacji (funkcję tę pełnili wybrani pracownicy wydziału). Ten winien niezwłocznie dokonać weryfikacji danych, przypisać wynikające z obowiązujących przepisów punkty i nadać status „Poziom I”. Na tym etapie publikacje trafiały do Oddziału Informacji Naukowej, gdzie dokonywano ponownej weryfikacji opisów oraz punktów i w zależności od tego, czy opis był poprawny, czy też nie, nadawano status „Poziom II” lub „Do poprawy”. Z kolei pełnomocnik ds. nauki dokonywał sprawdzenia poprawności danych o publikacjach i nadawał status „Poziom III” oraz „do PBN”. Import danych do Polskiej Bibliografii Naukowej miał zostać wykonany automatycznie. Niestety w związku z problemami natury technicznej dane te ostatecznie wprowadzali ręcznie pracownicy OIN.

Kolejne *Zarządzenie nr RN/Z/02.01-1/2019 Prorektora ds. Nauki Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie z dnia 25 listopada 2019 r. w sprawie: zasad przydziału i zatwierdzania punktów za osiągnięcia naukowe i artystyczne wprowadzone do modułu „Dorobek Naukowy” w ramach systemu Uczelnia.XP* uprościło procedurę wprowadzania danych poprzez zlikwidowanie jednego poziomu – poziomu importera publikacji. Wskazywało ono, iż w przypadku osiągnięcia naukowego będącego publikacją naukową przydziału punktów dokonuje pracownik OIN, a zatwierdza je Przewodniczący Rady Dyscypliny lub Pełnomocnik Rektora ds. Rozwoju Dyscypliny.

*Zarządzenie nr RN.Z.0211.1.2021 z dnia 20 maja 2021 r.*¹⁰ ustalało obecnie obowiązujący tryb rejestrowania publikacji, który w zasadniczy sposób różni się od poprzedniego. Obecnie autor publikacji dostarcza swoje osiągnięcie pracownikowi OIN, który wprowadza je do trzech baz: BPPiD, DN i PBN. O wartości tego zarządzenia decyduje przede wszystkim fakt, że określa ono zakres działań, obowiązków pracowników OIN zgodnie ze stanem faktycznym. Ponadto pracownicy naukowcy nie są obciążeni rejestrowaniem swoich osiągnięć w module DN i tym samym mogą się skupić na realizacji prymarnych celów związanych z prowadzeniem działalności naukowej. Ponowne przekazanie prac związanych z dorobkiem naukowym pracowników w ręce bibliotekarzy, którzy mają zarówno odpowiednie kwalifikacje, jak i niezbędne doświadczenie w zakresie bibliografowania, jest dobrym rozwiązaniem.

¹⁰ Tamże.

Publikacje naukowe rejestrowane są w dwóch bazach lokalnych – BPPiD odzwierciedla punkty za publikację, a DN punkty jednostkowe dla konkretnego autora. Żaden z systemów nie jest aktualizowany, a co za tym idzie wszystkie zmiany obowiązujących list wydawnictw naukowych oraz czasopism i konferencji naukowych wymagają ręcznej korekty punktów.

Brak systemu pozwalającego uczelni na masowy eksport kompletnych danych do PBN spowodował, że pracownicy OIN w okresie od stycznia do marca 2021 r. wprowadzali dane za lata 2017–2019 także do PBN. W tym czasie byli zwolnieni z dyżurów w Mediatece; pełnili je w zastępstwie bibliotekarze z innych oddziałów. Na przełomie 2020 i 2021 r. władze uczelni rozwały zakup nowego systemu, jednak po wielu konsultacjach decyzja została odroczone w czasie i postanowiono, że publikacje za lata 2020–2021 do PBN również wprowadzą bibliotekarze. Od kwietnia 2021 r. trwają prace nad uzupełnieniem wszystkich danych za lata 2017–2021.

Polska Bibliografia Naukowa (PBN) to portal Ministerstwa Edukacji i Nauki gromadzący informacje o publikacjach polskich naukowców, dorobku publikacyjnym jednostek naukowych oraz o czasopismach polskich i zagranicznych. Stanowi on część Zintegrowanego Systemu Informacji o Nauce i Szkolnictwie Wyższym POL-on¹¹. Pracownicy OIN pracujący w PBN pełnią rolę systemową Importera Publikacji. Osoba będąca Importerem Publikacji jest uznawana za oficjalnie oddelegowaną do sprawozdawczości podmiotu w zakresie danych o publikacjach¹². Importer Publikacji odpowiada za prawidłowość wprowadzania danych o dorobku publikacyjnym pracowników podmiotu naukowego do systemu PBN¹³. Do jego obowiązków należy: wprowadzanie do PBN informacji bibliograficznych, przywiązywanie już istniejących w systemie publikacji do swojego podmiotu naukowego zgodnie z oświadczeniami pracowników (Profil Instytucji), weryfikacja wprowadzonych danych, dbałość o prawidłowe powiązania między danymi (autorzy powiązani do odpowiednich osób z POL-on), dbałość o prawidłowe powiązania autorów z ich kontami w ORCID¹⁴.

Powyżej opisane prace wymagają od pracowników OIN ciągłego doształcania oraz zapoznawania się na bieżąco z aktualnymi przepisami i aktami prawnymi, w tym rozporządzeniami Ministra Edukacji i Nauki dotyczącymi ewaluacji. Dodatkowo dokumenty wewnątrz uczelni nakładały na pracowników naukowych obowiązek założenia numeru ORCID. Bibliotekarze wspierali działania pracowników naukowych również w tym zakresie, pomagając im w łączeniu

11 *Polska Bibliografia Naukowa*, 2021, <https://pbn.nauka.gov.pl/core/#/home> [dostęp: 2021-11-17].

12 *Centrum Pomocy*, *Polska Bibliografia Naukowa*, 2021, <https://pbn.nauka.gov.pl/centrum-pomocy/baza-wiedzy/rola-importera-publicacji/> [dostęp: 2021-11-17].

13 Tamże.

14 Tamże.

kont PBN z kontami w POL-on i ORCID. Otwartość pracowników OIN na nowe zadania i chęć poszerzania swoich umiejętności powodują, że biblioteka może odgrywać znaczącą rolę w środowisku akademickim.

Kolekcje specjalne

W 2017 r. Biblioteka Główna rozpoczęła gromadzenie dokumentów życia społecznego uczelni (DŹS). Pracownica OIN (dr Elżbieta Twardy) początkowo pełniła funkcję Koordynatora Zespołu ds. Dokumentów Życia Społecznego, a obecnie samodzielnie wykonuje wszystkie zadania związane z tworzeniem kolekcji. Wykonała szereg prac związanych z działalnością marketingową oraz podjęła działania w zakresie pozyskiwania i gromadzenia nowych dokumentów, opracowania i udostępniania zbiorów, a także przygotowała plan digitalizacji materiałów z uwzględnieniem ich kategorii. Podjęte przez nią działania pozwolą ocalić dokumenty, które w przyszłości mogą stać się cenną bazą informacji dla badaczy zajmujących się różnymi aspektami życia społecznego uczelni. Warto pamiętać, że gromadzone publikacje są często jedynym śladem działalności stowarzyszeń, kół naukowych i innych organizacji studenckich; jedynym sygnałem o organizowanym przez Uniwersytet wydarzeniu.

Pracownicy OIN (Bartłomiej Duda, Piotr Milc) koordynują także prace związane z Muzeum Podręcznika. Jest to kolekcja wydzielona ze zbiorów Biblioteki Główniej, która gromadzi najstarsze podręczniki polskie i zagraniczne, a w jej skład wchodzi podręczniki szkolne i akademickie, zeszyty ćwiczeń, samouczki, a także materiały dydaktyczne pomocne w procesie kształcenia, wydane po 1800 roku i wycofane z programów nauczania. Muzeum Podręcznika Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie rozpoczęło swoją działalność 4 kwietnia 2014 r. w ramach Ośrodka Inicjatyw Edukacyjno-Społecznych, a w 2018 r. zostało włączone w strukturę Biblioteki Główniej Uniwersytetu Pedagogicznego. Opieka nad nim została powierzona pracownikom OIN, którzy z dużym zaangażowaniem dbają o księgozbiór i promują ideę tegoż Muzeum poprzez organizację wystaw, udział w konferencjach i publikacje z tego zakresu. Między innymi w dniu 23 marca 2021 r. na posiedzeniu Komisji do Oceny Podręczników Szkolnych PAU wygłosili referat: „Muzeum Podręcznika – misja, stan obecny”.

Usługi

Wypożyczalnia Międzybiblioteczna – Zagraniczna prowadzona jest także przez pracownicę OIN (Marzenę Błach). Dzięki usłudze wypożyczeń międzybibliotecznych czytelnicy mogą zamówić książki, kopie artykułów z czasopism oraz inne materiały, których nie posiada żadna biblioteka w kraju. Pracownica OIN z poświęceniem realizuje zamówienia międzybiblioteczne, poszukując materiałów w zagranicznych księżnicach. Jej praca zaowocowała także licznymi artykułami

oraz wystąpieniami podczas konferencji na temat świadczonej w Bibliotece Głównej usługi.

Działalność naukowa

Pracownicy OIN współpracują z redakcją elektronicznego czasopisma Biblioteki Głównej „Biblioteka i Edukacja” zarówno w zakresie korekty tekstów, jak i redakcji poszczególnych numerów. W 2018 r. redaktorem 13 numeru: *Biblioteki w Internecie – Internet w Bibliotekach* był Piotr Milc. Natomiast w 2020 r. nr 17: *Relacje interpersonalne w zespołach bibliotecznych* redagowany był przez Agnieszkę Folgę, a nr 18: *Biblioteki w czasie korona wirusa* przez Joannę Kolańską. Ponadto pracownicy OIN są autorami wielu artykułów naukowych oraz popularnonaukowych. Tematyka publikacji oscyluje wokół zagadnień związanych z zawodem bibliotekarza, mediami społecznościowymi, usługami (Wypożyczalnia Międzybiblioteczna), zbiorami specjalnymi (Muzeum Podręcznika, Dokumenty Życia Społecznego), szkoleniami, promocją biblioteki, komunikacją oraz relacjami interpersonalnymi w zespołach bibliotecznych. Bibliotekarze uczestniczą także w konferencjach naukowych, biorąc w nich czynny udział. Co warto podkreślić, działania te nie tylko wpływają na rozwój zawodowy członków zespołu, ale także przyczyniają się do kreowania pozytywnego wizerunku całej biblioteki. W środowisku zawodowym prezentujemy się jako placówka aktywna, dzieląca się swoimi doświadczeniami oraz wiedzą.

Działalność organizacyjna

W Oddziale realizowane są liczne projekty o charakterze kulturalnym i edukacyjnym. W 2018 i 2019 r. pracownicy OIN kontynuowali współpracę w ramach Małopolskiej Nocy Naukowców, organizując po raz kolejny biblioteczną grę terenową. Powstała ona we współpracy z pracownikami Oddziału Udostępniania Zbiorów (Jan Bator, Aleksandra Więk). Scenariusz gry został opracowany przez Jana Batora, który tym razem zaproponował uczestnikom zupełnie nową, postmodernistyczną wersję baśni o Czerwonym Kapturku. Uczestnicy gry w pięcioosobowych grupach przechodzili przez poszczególne oddziały biblioteki, rozwiązując zadania, które miały na celu doprowadzenie ich do wyjaśnienia zagadki. Pomieszczenia biblioteczne zostały zaaranżowane w taki sposób, by poprzez swój wystrój nawiązywały do wątków baśniowych. Gra miała charakter interaktywny, uczestnicy – dokonując wyborów – wpływali na zakończenie historii. Projekt spotkał się z bardzo dużym zainteresowaniem wśród odbiorców, a każdy z uczestników otrzymał upominek. Szczegóły związane z fabułą oraz realizacją zabawy zostały opisane w oddzielnym artykule¹⁵. W 2020 r. z powodu

15 E. Twardy, *Edukacyjny i performatywny aspekt działalności biblioteki: casus bibliotecznej gry*

dużej ilości zadań w OIN koordynacją projektu zajął się sekretarz naukowy, Ewa Piotrowska, jednak i tym razem w realizacji przedsięwzięcia uczestniczył jeden z pracowników Oddziału, który następnie opisał cały projekt w artykule opublikowanym w „Bibliotece i Edukacji”¹⁶.

W 2019 r. został zorganizowany konkurs recytatorski: *Niektórzy lubią poezję*. Zakładano, iż całe przedsięwzięcie uda się zrealizować w jeden dzień, jednak z uwagi na bardzo dużą ilość zgłoszeń zdecydowano o rozłożeniu przesłuchań na dwa dni. Uroczyste wręczenie nagród miało miejsce 22 marca 2019 roku w Czytelni Głównej. Adresatami konkursu byli uczniowie klas VI–VII szkoły podstawowej (I kategoria wiekowa) oraz uczniowie III klasy gimnazjum i szkół średnich (II kategoria). Honorowy patronat nad konkursem objął JM Rektor Uniwersytetu Pedagogicznego prof. dr hab. Kazimierz Karolczak. Patronatem medialnym przedsięwzięcia została: „Biblioteka w Szkole”, a nagrody ufundowała Główna Księgarnia Naukowa w Krakowie oraz Biuro Promocji Uniwersytetu Pedagogicznego. Uczestnicy mieli za zadanie przygotować prezentację wybranego przez siebie utworu krakowskiego poety. Czas prezentacji wynosił cztery minuty, a do konkursu mogły przystąpić maksymalnie dwie osoby reprezentujące tę samą placówkę w danej kategorii wiekowej. Konkurs cieszył się dużym zainteresowaniem. W sumie w przesłuchaniach wzięło udział 95 uczestników zarówno z województwa małopolskiego, jak i śląskiego. Komisja konkursowa oceniała dobór repertuaru (tekst wyłącznie krakowskiego poety, wartość artystyczną utworu, jego dobór do wieku i możliwości uczestnika, a także kulturę żywego słowa i ogólny wyraz artystyczny. Najczęściej wybieranymi utworami były wiersze Wisławy Szymborskiej, ale też poezja Czesława Miłosza, Józefa Barana, Ewy Lipskiej, Adama Ziemiańskiego, Andrzeja Bursy, Konstantego Ildefonsa Gałczyńskiego czy Ludwika Jerzego Kerna. Szczegółowe informacje na temat przeprowadzonego konkursu zostały zamieszczone w publikacjach autorstwa realizatorek projektu¹⁷.

W związku z dużym zainteresowaniem konkursem i jego pozytywnym odbiorem zaplanowano i przygotowano kolejną edycję, która miała się odbyć w marcu

terenowej zorganizowanej w ramach Małopolskiej Nocy Naukowców 2019, „Biblioteka i Edukacja”, 2019, nr 16, s. 123–130, <https://bg.up.krakow.pl/bie/index.php/bie/article/view/255/270> [dostęp: 2021-11-17].

16 J. Kołakowska, *Wykorzystanie internetowych narzędzi edukacyjnych na przykładzie platformy Wordwall podczas Małopolskiej Nocy Naukowców w Bibliotece Głównej Uniwersytetu Pedagogicznego im. KEN w Krakowie*, „Biblioteka i Edukacja”, 2020, nr 18, s. 55–59, <http://www.bg.up.krakow.pl/newbie/index.php/bie/article/view/278/290> [dostęp: 2021-11-17].

17 A. Folga, E. Twardy, *Promujemy krakowską poezję*, „Commentarii Academici”, 2019, nr 7, s. 14; A. Folga, E. Twardy, *W kręgu miłośników krakowskiej poezji: słów kilka o konkursie recytatorskim „Niektórzy lubią poezję”*, „Biblioteka i Edukacja”, 2019, nr 15, s. 209–212, <http://www.bg.up.krakow.pl/newbie/index.php/bie/article/view/247/260> [dostęp: 2021-11-17].

2020 r. Gościem honorowym projektu miał być dr hab. Michał Rusinek (UJ) – teoretyk literatury, literat, wieloletni sekretarz Wisławy Szymborskiej, który zgodził się także wygłosić okolicznościowy wykład podczas wręczenia nagród zwycięzcom. Niestety z powodu ograniczeń związanych z pandemią COVID-19 konkurs w ostatnim momencie odwołano.

Działalność promocyjna

Zadania związane z mediami społecznościowymi zostały przydzielone pracownikowi OIN (Piotr Milc), który odpowiada za działania promocyjne i komunikację z użytkownikami w kanałach takich jak: Facebook, Instagram, YouTube. Warto podkreślić znaczenie tego zadania, gdyż wpływa ono na wizerunek jednostki, buduje jej obraz wśród użytkowników, a jednocześnie wymaga od pracownika zaangażowania, orientacji w bieżących wydarzeniach oraz umiejętności wychodzenia z inicjatywą.

W omawianym okresie pracownicy Oddziału współpracowali także z Kariną Olesiak, która do niedawna zajmowała się w Bibliotece Głównej realizacją projektów kulturalno-edukacyjnych. Uczestniczyli w wielu realizowanych przez nią przedsięwzięciach, między innymi w cyklicznych wydarzeniach naukowo-kulturalnych: „Biblioteka w stylu...”. W 2018 r. – „Biblioteka w stylu... irlandzkim”, w 2019 r. – „Biblioteka w stylu... latynoamerykańskim”, w 2020 r. – „Biblioteka w stylu... francuskim”. Ta ostatnia nie odbyła się z powodu pandemii, nie pomniejsza to jednak wartości poczynionych przygotowań.

Kolejną inicjatywą, do realizacji której przyczynił się pracownik Oddziału, był mający dwie edycje (w 2018 oraz 2019 r.) „Małopolski Konkurs Wiedzy o kulturze i historii Stanów Zjednoczonych” dla uczniów szkół podstawowych oraz średnich. Celem konkursu było rozbudzenie zainteresowania młodzieży językiem angielskim, kulturą i historią Stanów Zjednoczonych, ale także promocja Biblioteki Głównej Uniwersytetu Pedagogicznego. Bibliotekarz OIN brał czynny udział w obsłudze eventu, czuwając nad jego sprawnym przebiegiem.

W 2018 r. w ramach projektu „Biblioteka w stylu... irlandzkim” zorganizowano konkurs literacki „Moja Irlandia”. Włączono się także w akcję charytatywną „Zbiórka książek dla pacjentów szpitali – Zaczytani.pl”. W tym okresie podjęto także inne inicjatywy: zajęcia dla dzieci w wieku przedszkolnym „Być uprzejmym nie jest źle”, warsztaty dla uczniów Fundacji Odtworzenia Dóbr Kultury i Dziedzictwa Narodowego na Litwie „Akademia Młodego Dziennikarza”, a także będące częścią projektu edukacyjnego „Uniwersytet Pedagogiczny Dzieciom przez zabawę do wiedzy” warsztaty pt. „Dzieci świata”. Na uwagę zasługuje również udział w Komitecie organizacyjnym konferencji „Technologie/treści”.

W ramach działań mających na celu zwiększenie zainteresowania czytelników ofertą biblioteki zorganizowano akcję: „Wypożycz książkę na wakacje” (2018 oraz

2019 r.). Przygotowano także samodzielnie lub we współpracy szereg wystaw: „Na tropach zbrodni... skandynawska powieść kryminalna”, „Literatura po irlandzku, czyli jak?”, „Literacki Kraków”, „Polska edukacja u progu wolności”, „Dzień języka ojczystego” (wystawa online), „*Życie wymaga jakiejś pasji* – literatura iberoamerykańska”, „Muzeum Podręcznika – najstarsze, najcenniejsze”, „Skrypty akademickie WSP-AP-UP” – wystawa ze zbiorów Muzeum Podręcznika Biblioteki Głównej UP”, „Dokumenty Życia Społecznego UP” oraz „(Nie)obca literatura francuska”.

Oddział Informacji Naukowej pozyskał także fundusze w wysokości 130 000,00 zł w ramach działalności upowszechniającej naukę na rozbudowę naukowego serwisu wyszukiwawczo-informacyjnego „Eduktor”¹⁸. Podczas organizacji różnych projektów pracownicy nawiązali współpracę z instytucjami zewnętrznymi, dzięki czemu biblioteka niejednokrotnie uzyskała wsparcie rzeczowe i finansowe. Od lat kontynuowana jest współpraca z firmą medyczną „Scanmed”, która za możliwość prezentowania swoich usług podczas szkoleń bibliotecznych przekazuje na rzecz Biblioteki Głównej określoną w umowie kwotę pieniędzy.

Zespół często wspiera inne jednostki Uczelni. Uczestniczył między innymi w pracach związanych z przygotowaniem danych niezbędnych do przeprowadzenia audytu organizacyjnego Uniwersytetu Pedagogicznego w ramach realizacji projektu „UP to the TOP – Uczelnia najwyższej jakości”. W pełni zaangażował się w skomplikowany proces tworzenia zestawienia, pracując również poza godzinami pracy. Zadanie było realizowane pod presją czasu i polegało na przygotowaniu informacji dotyczących liczby publikacji wszystkich pracowników naukowych Uniwersytetu Pedagogicznego znajdujących się w bazach: Scopus, Web of Science oraz Journal Citation Reports. Wiosną 2021 r. pracownicy OIN pomagali w skompletowaniu materiałów do słownika *Ludzie nauki* pod redakcją Moniki Andrasz-Mrozek.

Podsumowanie

Podsumowując, z całą stanowczością można stwierdzić, że powyższe działania mogły zostać zrealizowane wyłącznie dzięki pracy zespołowej i postawie pracowników OIN, których cechuje poczucie współodpowiedzialności za realizowane zadania. Ich praca w znacznej mierze przyczynia się do wytworzenia stabilnej pozycji biblioteki i wpływa na jej prestiż w środowisku akademickim. Pomimo różnych osobowości członków zespołu, potrafią oni efektywnie współpracować dzięki tolerancji, dobrej komunikacji i zaufaniu. Cechuje ich także wzajemny szacunek, chęć pomagania, poczucie humoru oraz wyrozumiałość względem siebie. Nawet jeżeli w zespole pojawia się różnica zdań, w ostatecznym rozrachunku zawsze brane jest pod uwagę dobro grupy.

¹⁸ Z przyczyn niezależnych od pracowników biblioteki projekt nie został zrealizowany.

Dobra atmosfera w pracy sprzyja właściwej współpracy i wyzwała w pracownikach większe zaangażowanie w wykonywanie swoich obowiązków. Pracowników OIN zdecydowanie cechuje aktywna postawa, umiejętność dostosowania się do nowych warunków oraz stałe podnoszenie umiejętności, a cechy te z kolei pozytywnie wpływają na obraz jednostki, w której realizują powierzone im zadania.

Bibliografia:

Błach M., Duda B., Folga A., Kołakowska J., Milc P., Twardy E., *Szkolenia dla studentów Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie w czasie trwania pandemii w roku akademickim 2020/2021*, „Biblioteka i Edukacja”, 2021, nr 18, s. 29–37, <http://www.bg.up.krakow.pl/newbie/index.php/bie/article/view/2299565X.18.3> [dostęp: 2021-11-17].

Centrum Pomocy, Polska Bibliografia Naukowa, 2021, <https://pbn.nauka.gov.pl/centrum-pomocy/baza-wiedzy/rola-importera-publicacji/> [dostęp: 2021-11-17].

Folga A., Twardy E., *Promujemy krakowską poezję*, „Commentarii Academici”, 2019, nr 7, s. 14.

Folga A., Twardy E., *W kręgu miłośników krakowskiej poezji: słów kilka o konkursie recytatorskim „Niektórzy lubią poezję”*, „Biblioteka i Edukacja”, 2019, nr 15, s. 209–212, <http://www.bg.up.krakow.pl/newbie/index.php/bie/article/view/247/260> [dostęp: 2021-11-17].

Kołakowska J., *Wykorzystanie internetowych narzędzi edukacyjnych na przykładzie platformy Wordwall podczas Małopolskiej Nocy Naukowców w Bibliotece Głównej Uniwersytetu Pedagogicznego im. KEN w Krakowie*, „Biblioteka i Edukacja”, 2020, nr 18, s. 55–59, <http://www.bg.up.krakow.pl/newbie/index.php/bie/article/view/278/290> [dostęp: 2021-11-17].

Polska Bibliografia Naukowa, 2021, <https://pbn.nauka.gov.pl/core/#/home> [dostęp: 2021-11-17].

Twardy E., *Edukacyjny i performatywny aspekt działalności biblioteki: casus bibliotecznej gry terenowej zorganizowanej w ramach Małopolskiej Nocy Naukowców 2019*, „Biblioteka i Edukacja”, 2019, nr 16, s. 123–130, <https://bg.up.krakow.pl/bie/index.php/bie/article/view/255/270> [dostęp: 2021-11-17].

Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, Dz. U. 2018, poz. 1668, <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20180001668/T/D20181668L.pdf> [dostęp: 2021-11-17].

Ustawa z dnia 27 czerwca 1997 o bibliotekach, Dz. U. 1997, Nr 85, poz. 539, <http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19970850539/O/D19970539.pdf> [dostęp: 2021-11-17].

Zarządzenie Nr RN/Z/02.01-2/2018 Prorektora ds. Nauki Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie z dnia 29 czerwca 2018 r. w sprawie: dokumentowania publikacji pracowników i doktorantów Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie oraz przekazywania informacji o nich do Modułu Sprawozdawczego Polskiej Bibliografii Naukowej.

Zarządzenie nr RN/Z/02.01-1/2019 Prorektora ds. Nauki Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie z dnia 25 listopada 2019 r. w sprawie: zasad przydziału i zatwierdzania punktów za osiągnięcia naukowe i artystyczne wprowadzone do modułu „Dorobek Naukowy” w ramach systemu Uczelnia.XP.

Zarządzenie nr RN.Z.0211.1.2021 Prorektora ds. Nauki Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie z dnia 20 maja 2021 roku w sprawie trybu rejestracji publikacji nauczycieli akademickich i doktorantów Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie.

The role of the Scientific Information Department of the Main Library in supporting the research and teaching processes in the Pedagogical University of Krakow

ABSTRACT:

The article presents the activities of the Scientific Information Department (OIN) of the Main Library of the Pedagogical University in 2018-2021. The main tasks of OIN employees are described, taking into account the division into teaching, research, organizational, and promotional activities. Special emphasis is put on the importance of work related to the registration of the academic achievements of the University's employees and doctoral students in local databases and the Polish Scientific Bibliography and on the role of teamwork in the implementation of undertaken projects.

KEYWORDS:

academic library, Scientific Information Department, team work, library promotion